

Qeyd

“Şeyx Sənan” mövqe-tamaşaya qoyulduğu zaman ikinci pərdənin birinci səhnəsi ilə ikinci səhnəsi bir yerdə təmsil edilir. Üçüncü pərdənin ikinci səhnəsi ilə sondakı ilavə isə bütün-bütünə atılır.

H.C.

ƏŞXAS

Şeyx Kəbir – fəzilət və irfanilə, irşad və ictimadilə məşhur, ağsaqqal və nurani bir mürşid

Şeyx Əbuzər – Şeyx Kəbirin ailəsinə məhrəm, ev işlərinə nəzarət edən bir ixtiyar

Zəhra – Şeyx Kəbirin qızı

Əzra – Zəhranın rəfiqəsi, Şeyx Əbuzərin qızı

Şeyx Sənan – otuz yaşında, xoşsima bir tələbə

Şeyx Hadi, Şeyx Sədra, Əbülülə – Şeyx Sənanın yaxın arqadaşları

Şeyx Mərvan – təkgözlü, orta yaşlı bir şəxs

Şeyx Nəim – Şeyx Mərvanın məsləkdaşı

Şeyx Əbülləhyə, Şeyx Cəfər – orta yaşlı, iki zahidməslək arqadaş. Fəqət Əbdülləhyənin saqqalı aşırı dərəcədə uzundur

Oğuz, Özdəmir – iki gürbüz dəliqanlı

Dərviş – nurani bir ixtiyar

İki kor ərəb, dəvəçi, mələklər, sair şeyxlər və müridlər

Xumar (Tamara) – olduqca gözəl və məsum ruhlu bir gürcü qızı

Nina – Xumarın rəfiqəsi

Anton, Simon – iki şıq dəliqanlı

Platon – Xumarın babası

Serqo – Platonun xidmətçisi

Papas – sağlam vücudlu, mühib simalı bir keşiş

Sair dəliqanlılar, qızlar və uşaqlar...

Şeyxlər və müridlər – ərəb qiyafətində; gürcülər isə əski gürcü qiyafətindədirlər

BİRİNCİ PƏRDƏ

I SƏHNƏ

Mədineyi-Münəvvəradə, Şeyx Kəbirin evində üləmayə məxsus bir qəbul odası... Odanın iki qapısı, üç-dört pəncərəsi var. Qapının biri Şeyxin hərəmxanəsinə açılır. Pəncərələrdən ikisi xurmaliqdan ibarət gözəl bir bağça ərz edər.

Pərdə açıldıqda, Şeyx Əbuzər odanın bir guşəsində ikinci namazını bitirmiş, əlləri və yüzü göyə doğru duaya məşğul görünür.

Zəhra

(Əzra ilə bərabər hərəmxanə qapısından daxil olaraq)

Şeyx, ya Şeyx!

Əzra

Şeyx!

Şeyx Əbuzər

(niyazkar)

Ya Allah!

Zəhra

Bana baq...

Şeyx Əbuzər

(mütəvəkkil)

La ilahə-illəllah!

Zəhra

(yaqlaşaraq)

Şeyx Əbuzər!

Şeyx Əbuzər

(dönərək)

Nədir, qızım?

Zəhra

Əlan,

Bir xəbər yoxmu Şeyx Sənandan?

Şeyx Əbuzər

İki-üç dəfə getdim evlərinə...

Zəhra

Əcəba xastalanmamış ki yenə?

Şeyx Əbuzər

Qomşular söylüyor ki, hər gecələr
Uyumaq bilmiyor sabahə qadar.
Qoşuyor hər səhər biyabanə,
Həm də əsla qarışmaz insanə.
Halı pəjmürdə, sanki bir məcnun;
Anlaşılmaz nədir məramı onun?!
Şaşırır hər Mədinə əhli bütün
Onu gördükcə müztərib, düşkün.

Zəhra

Nə olur? Bir də get, rica edərim.

Şeyx Əbuzər

Pəki, gedərim.

*(Qalqıb gedər. Çıxdığı sırada mənalı bir baqışla Zəhraya
baqaraq)*

Bunda bir sirr var, edilməz faş,
Nə için, anlamam, əcəb bu tələş?!

Əzra

Bu məraq
İştə fəzlədir, Zəhra!

Zəhra

Sorma, hiç sorma, nəzənin Əzra!..

Əzra

Səndə bir öylə hüsnü cazibə var,
Ki olur, hər görən pərəstişkar.
Səni Sənan arar da kəndi bulur,
Daima eşq hüsnə mail olur.

Zəhra

Qalmamış bəndə zərrə səbrü qərar,
Bana Sənansız olmuş aləm tar.
Altı yıldır ki, zarü dərbədərim,
Həp onundur məsərrətim, kədərim.
Altı yıldır əsirü mədhuşım,
Onun eşqilə məstü bihuşım.
Azacıq bəndə varsa hüsnü cəmal,
Onda həm hüsn var, həm elmü kəmal.

Əzra

Kimsəsiz bir zavallıdır Sənan,
Səndə vardır fəqət nəcabətü şan.
Bir baban var, cihanda şöhrətgir:
Fazili-binəzir, Şeyx Kəbir.

Zəhra

Doğru, pək doğrudur sözün, lakin
Bəncə mənası yox həsəb-nəsəbin.

Qara quldan da alçaq olsa, inan,
Yenə bəndən şərəflidir Sənan.

Əzra

(pəncərəyə baqaraq)
Gəliyor, iştə, gözlərin aydın...

Zəhra

(şaşqın)
Kim? O kimdir?

Əzra

(əlilə göstərir)
Zavallı pək dalğın...

Zəhra

(baqaraq)
Ah, Sənan! Nasıl da halı fəna!..
Bizi yalnız bıraq da...
(odadan çıxdığı sırada Əzraya)
Sonra sana
Söylənir, şübhəsiz, bütün əhval.

*Böyük bir təlaş içində qapıya yaqın bir guşədə bəklər. Şeyx
Sənan daxil olub baqınır. Zəhrayı görüncə halı dəyişir.*

Söylə, Sənan, nədir bu müdhiş hal?

Şeyx Sənan sükut edər.

Nə bəla var başında? Söylə, nə var?

Şeyx Sənan cavab verməz.

Söylə, aç söylə...

Şeyx Sənan

Etmə gəl israr.

Zəhra

Səndə var bəlli bir yığın əsrar.

Söylə, aç söylə, bivəfa, qəddar!

Nə qiyafət bu? Sanki ağlarsın?

Şeyx Sənan

Şimdi get, sonra, sonra, anlarsın.

Zəhra

Bəndə bilməm nədir bu taleyi-şum!

Sana halım deyilmidir məlum?

Altı yıldır sənin əsirin ikən,

Şimdi biganəyimmi gönlünə bən?
Nə təbiət bu səndə? Həm nə tuhaf!
Yoqmudur səndə mərhəmət, insaf?
Nerdə əvvəlki vədlər əcəba?
Əcəba yoqmu, yoqmu səndə vəfa?
O məhəbbətlə parlayan gözlər,
Şimdi bir başqa macərə söylər.
Qalmamış bəndə zərrə tabü təvan,
Məni qəhr et də, lakin atma, aman!

Şeyx Sənan

Səni atmaq mı?! Bir düşün, əcəba
Bu olur şeymi, nəzənin Zəhra?
Sən mələksin, sevimli afətsin...

Zəhra

(Şeyx Sənana sarılaraq)
Ah, sən xaliqu-fəzilətsin.

*Bu sırada səhnənin işığı çəkilir, ta ucda ikinci pərdə qalqar.
Azacıq yüksəkdə, olduqca şairanə, cazibədar, behiştə bir
mənzərə görünür. Altın qanatlı mələklər əl-ələ, qol-qola olaraq
incə qəhqəhələrlə gülüşüb gəzinirlər. Təbii, mələk qiyafətində
olan Xumar da onların içində bulunur.*

Xumar

Şeyx, gəl-gəl! Sevimli Sənan, gəl!
Sana layiq deyil o yer, yüksəl!

Şeyx Sənan

(şaşqın və həyəcanlı)

Ah, o... Cənnət pərisi, nazlı mələk!
Bana yüksəl diyor gülümsəyərək.

Zəhra

Söylə, Sənan, nə var? Nə oldu yenə?
Əcəba kim göründü gözlərinə?

Şeyx Sənan

Baq da gör,
İştə cənnət,
İştə mələk!

Zəhra

Nerdə?

Şeyx Sənan

Baq, dinlə, şimdi söyləyəcək.

Zəhrada dərin bir heyrət.